

עברית במרכז
HEBREW AT THE CENTER

אוריינות עברית למתחילים בכיתות א'-ח'. ניקוד: הוראת קריאה

Hebrew at the Center – קדוש
ד"ר רינה קרייטמן – University of Maryland
חירה אנטריסט – Hebrew at the Center
חירה אנטמן-לוי - Seattle JDS

אי אנוחנו - ליאת קרוס

- ליאת קדוש, עוסקת בהוראת השפה העברית כ- 30 שנה.
- גרה באטלנטה, בעבר, מורה לעברית כשפה שנייה/ נוספת ומנהלת תכניות לימודים במסגרות בתי הספר היהודים ובאוניברסיטה (אמורי).
- תואר שני בחינוך, עוסקת בפיתוח תכניות לימודים, הערכות לומדים, בוחנת OPI (ACTFL), מנחה מורים ללומדים בעלי קשיי למידה מתועדים, מנחה מורים ומנהלי תכניות לימודים.
- מנהלת תחום הטמעת התמחות המורים בבתי הספר היהודיים במסגרת ארגון עברית במרכז (HATC).
- בעל מיזם **הזר הבא סברית** - ספרוני קריאה לרמות הביניים לעידוד השיח מרמת המתחילים (NH).

מי אנחנו - ד"ר רנה קרייטמן

- כיום באוניברסיטת מרינלד, עובדת כמומחית לרכישת שפה, תוך התרכזות ב **Assessment**.
- לשעבר, ראש התכנית לעברית באוניברסיטאות קולומביה (בניו יורק) ואמורי (באטלנטה).
- מחקר בפונטיקה, בפונולוגיה ובשפה שניה (רכישה והוראה).

כנסרת האפס:ע

- תחשפו למידע אודות ההתפתחות הקוגניטיבית של יכולות הקריאה החל מהגיל הצעיר.
- נדון בדרכי ההוראה למרוב רכישת הקריאה בקרב הלומדים שלנו.
- נדון בדרכים לבחירה מושכלת של חמרי ההוראה במיקוד – פיתוח מיומנות הקריאה.
- תחשפו לדוגמאות לחמרי הוראת קריאה לרמות תפקוד שונות בהתאמה גילאית. (מירב – JDS סיאטל)
- נציג לכן אסטרטגייה להוראת קריאה במודל הכיתה ההפוכה (מירה אנגריסט – אונ' בוסטון)
- בסיום המפגש תנתן הזדמנות לשאלות ותשובות.

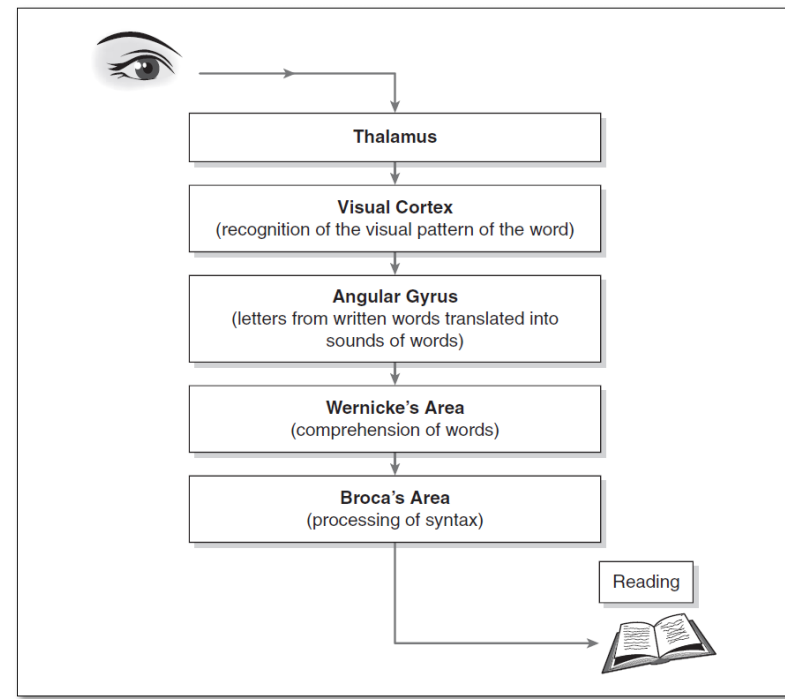

המחשק של הוראת קריאה - תיאוריה

תהליך בחירת
חומרי הלימוד
נמצא במחשק שבין
כמה נוסעים
תיאורטיים.

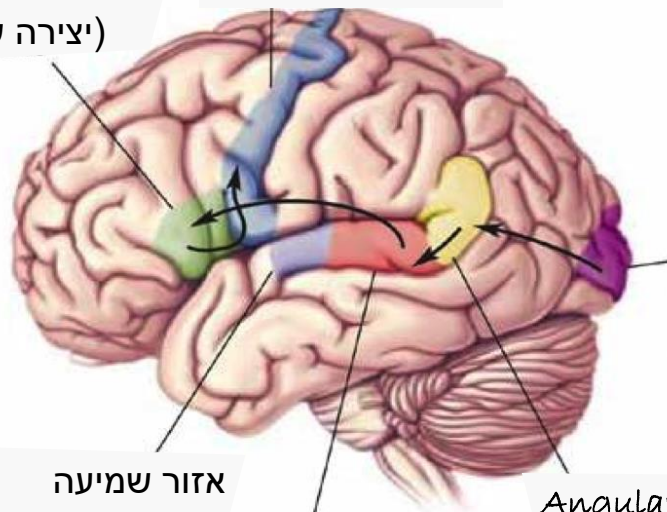

Figure 5.2 Flow Chart of the Silent Reading Pathway

הרצועה המוטורית

אזור ברוקה
(יצירה שפה)

אזור
ראיה
ראשוני

אזור שמיעה
ראשוני

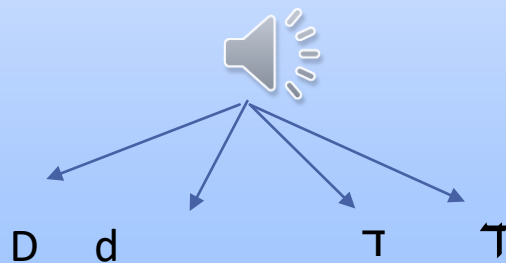
אזור ורניקה (עיבוד/הבנת
שפה)

התפקיד של ה- **angular gyrus** הוא להעביר מידע חזותי לעיבוד באזור ורניקה, שמעניק משמעות למילים הכתובות. ממלא תפקידים נוספים בשפה, עיבוד מספרים, התמצאות מרחבית ועוד.

מה לעשות עם ה'אידע'?

- בהינתן התהליכים שהמוח עושה בזמן קריאה, מה הגישה הנכונה לקריאה?
- ילדים בגילאים 7/8 יש מודעות פונולוגית.
- ילדים דוברי אנגלית יודעים למפות צליל לצורה היות שבאלפבית שהם משתמשים יש מיפוי ישיר בין צליל לצורה.
- עיצור → צורה. בעיצורים אין כמעט יוצאי דופן (למעט האות x שנקראת כ z- או כ-x) ואולי L בסביבות מסויימות.

ואה עושים עם תנועות?

- עבור תנועות המקרה קצת שונה. ישנם מקרים רבים אותם הם משננים בהם לא ניתן לחזות מראש את התנהגות הצליל (דוגמא: ae במילים heart, hear, read). שאותם הם לומדים כמקרים מיוחדים.
- בגלל שעברית ואנגלית מעט שונות בכל הנוגע לעיצורים (עברית מוגדרת כשפה הברתית – כלומר אות ממופה להברה (g ⇐ ga, ge), אנגלית מוגדרת כשפה אלפבתית – כל אות ממופה לצליל).
- בהתחלה, לפני שבונים את המיפוי המלא – כדאי להציג את התנועות בעברית.
- יש לזכור שעברית מסווגת כשפה הברתית (שפה שכל צורה ממופה להברה), בניגוד לאנגלית בה כל צורה ממופה לצליל.
- כדי לעזור לתלמידים להתרגל להבדלים, כדאי להציג תנועות ועיצורים בשלבים הראשוניים של הקריאה, כלומר, להציג ללומדים תרגולי קריאה הכוללים תנועות, עיצורים וניקוד.

כסיזם ליהוי האותיות - שפה

- ▶ אחרי עיבוד האינפורמציה הויזואלית המידע עובר למרכז השפה במוח, לעיבוד.
- ▶ במרכז השפה האותיות, המילים, המשפטים, מקבלים משמעות.
- ▶ כאשר התלמידים קוראים בשפתם, לאותיות, למילים, למשפטים, יש משמעות.
- ▶ כאשר הם מתחילים לקרוא בשפה שאינה שלהם, שפה שבהם אין להם אוצר מילים, אין להם מאיפה ל"הכניס" משמעות למה שהם קוראים.
- ▶ מאיפה המשמעות?

← שפה שניה!

סֵרְכּוּס חִיּוּנוֹת סְבוּכָה:

- מיומנות סבוכה, כמו רכישת שפה שניה / נוספת, נחשבת כ"נרכשת" או נלמדת כשהיא הופכת ל"אוטומטית".
- מה זה אוטומטית? ישנן הגדרות שונות לאוטומטיות אבל הדרך הטובה ביותר להגדיר אוטומטיזציה זה שינוי משמעותי בדרך שבה המידע מעובד.
- איך מתרחש השינוי המשמעותי הזה?
- שינוי זה קשור בלמידה ואיך שהמוח "לומד".
- כאשר אנחנו "לומדים" המוח שלנו עובר שינויים.
- השינוי הראשון שהמוח עובר הוא כימי. ישנם שינויים כימיים במוח כאשר ניורונים מעבירים מסרים אחד לשני, והמסרים האלה מועברים על ידי שינויים כימיים במוח.
- על מנת לתמוך בלמידה, המוח יכול להגדיל או להקטין את כמות החומר הכימי שמועבר בין הניורונים.
- שינויים אלה קורים במהירות ולכן תומכים בזכרון קצר טווח.
- המוח מסוגל להגדיל את כמות השינויים הכימיים שעוברים על המוח אבל הם לא גורמים לשינויים מבניים.

לרכוש חיוניות – שפה שניה / נוספת

- שינויים מבניים הם בעצם יצירת קשרים חדשים בין סינפסות המאפשרים מעבר מידע בצורה קלה / יעילה / מהירה יותר.
- אותם שינויים מבניים הם אלה התומכים בזכרון ארוך טווח ולמידה / הטמעה של החומרים.
- השינויים הנוספים שעוברים על המוח הם שינויים תיפקודיים באיזורים שונים במוח.
- כמה שמשתמשים יותר באזור מסויים במוח, כך הוא הופך לנגיש יותר ולפעיל יותר.
- מחקרים מראים שלמידה גורמת לשינויים ברשתות ואזורים שונים במוח המשתתפים במטלות השונות.
- התהליכים והשינויים: הכימיים, המיבניים והתיפקודיים, עובדים ביחד כדי לתמוך בלמידה (קצרת טווח שהופכת לארוכת טווח).
- לכן, גירוי מירבי של המוח (אבל לא העמסה על המוח), מביאים ללמידה אופטימלית (אוטומטיזציה ורכישה).

הקניית הקריאה והכתיבה במודל של כיתה הפוכה

במודל "הכיתה ההפוכה", מתבצע שלב ההקניה בבית,

באמצעות צפייה ב-5-7 מצגות מוקלטות קצרות שהמורה מכין/נה

המקנות קריאה וכתיבה בצורה מדורגת ובהקשר יחידת הלימוד

הראשונה "נעים להכיר"

הסרטונים גם מדגימים כתיבה בכתב והתלמידים מתרגלים דרך דפי

עבודה שאותם הם סורקים בתור תמונה ושולחים למורה או דרך

Google draw

במקביל נשלחים סרטוני אנימציה קצרים עם דיאלוגים

העושים שימוש באוצר המילים הנלמד במצגות המוקלטות

שירה לומדת עברית. גם חנה לומדת עברית

בִּרְט וְבִן לומדים עברית. גם שָׂרָה וּמִיָּה לומדות עברית

ש

Sheen without vowel or with the vowel *shava*

sounds the same

With different vowels the sheen/seen changes sounds:

שי שי שי שי שי

ש ש ש ש

אִישׁ אִשָּׁה

אני מִיִּשְׂרָאֵל

The letter *Pe* פ and *Fe* פ

פּ פֿ פֿ פֿ פֿ פֿ פֿ פֿ פֿ פֿ פֿ

משפחה

פֹּה

סופרמרקט

פִּיצָה

רפי

איפה

מהירות/שטף/דיוק/תרגול קריאה והגייה

אתרים

Vocaroo

iSprak

Speeder

Lingt.com

יישומונים

Hebrewwrite

בִּבְּאָר

בִּבְּאָר אֵין

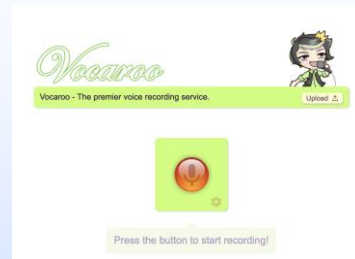
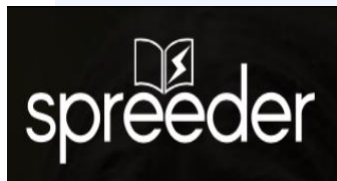
בִּבְּאָר אֵין אֹרֶב

בִּבְּאָר אֵין אֹרֶב לְאֹכֹל

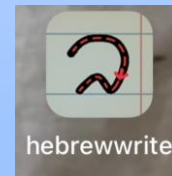
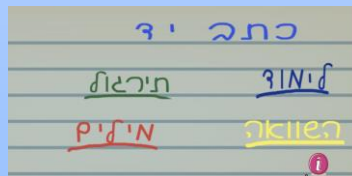
בִּבְּאָר אֵין אֹרֶב לְאֹכֹל אֲרוּחַת בִּבְּאָר

בִּבְּאָר אֵין אֹרֶב לְאֹכֹל אֲרוּחַת בִּבְּאָר גְּדֹלָה

בִּבְּאָר אֵין אֹרֶב לְאֹכֹל אֲרוּחַת בִּבְּאָר גְּדֹלָה וְגִ'אָר

לבחור מה קוראים שמוליק. הוא בן 32, רב בל אביב בדירה גדולה ששדרות
האבנר. יש לו שני בלעדי קר וגינים חופות. הוא אהב לבדו שדרים הוא גם אהב ללבוש בגדים בחורים
הוא עובד אצל לא קשה. הוא אלו הולך לו יום לעבוד ואחרי הולך הוא עובד רק 2:00 עד
אין לו תבנה אצל יש לו הרבה ימים וידידות
הוא אהב 4 פעמים בשבוע במספרות 3 פעמים בשנה עם לארצות לייל ולעשר חברים. יש לו חברים ברובת
פריסת בארצות
הוא אהב לרוץ הוא רץ כל יום על חוף הים בל אביב 10 קילומטר
יש לו חברים שמעלה ונכשלות לו ולעשרים אפילו קונה לו את האכל באספירוקט
החברים של שמוליק חושבים שלשמוליק יש בעיה גדולה והם רוצים שיהיה ראה פסיכולוג

המורה וההתמודדות בהוראת הקריאה בכיתות ג'-ח'

ראשית קריאה כיתות גן-א'

- הלומד רוכש את הקריאה בעברית במקביל לרכישה הקריאה של שפתו הראשונה. המורה לא נעזר בקריאה ב L1 לצורך הנחייה.

- ההתקדמות מבחינת הנושאים הנלמדים – זהים ונושאי ההוראה יכולים "לעבוד" יחד. שיתופי פעולה בין מורי האנגלית לעברית בהוראה מתאפשרים בקלות.

- חמרי ההוראה תואמי גיל ויכולת. התמונות והאלמנטים הויזואליים תואמי גיל ועניין.

רכישת קריאה שפה נוספת - כיתות ג'-ח'

- הלומד כבר רכש מיומנות קריאה L1 ויכול להעזר ב"כלים" של שפתו הראשונה; המורה יכול להנחות בכתב באנגלית והלומד נתמך בקריאה שרכש כבר.

- בכיתות ג' והלאה נושאי ההוראה/קריאה מתקדמים יותר באנגלית לעומת מוגבלות נושאי ההוראה והקריאה ללומדים בוגרים יותר שמתחילים ברכישת הקריאה.

- המורה מתבקש להציג חמרי קריאה תואמי גיל ועניין ויש צורך ביותר מאמץ ב"מציאת הטקסטים" (סביבה מיידית), תמונות בהלימה לגיל (לא ילדותיים מידי), עניין נושאי הקריאה (בהתאם ליכולת התפקודית...) במקרים רבים, המורה נאלץ/ת לכתוב בעצמו/ה (בראשית הדרך)

חמרי ההוראה בהלימה ליכולת התפקודית של הלומד/ת לרכישת שפה נוספת (L2)

שלב ההקנייה / יכולת תפקודית L2 חמרי ההוראה להקניית מיומנות הקריאה והתחלת הבנת הנקרא (Comprehension) L2	
• הכרות עם אותיות, תנועות וצלילים. • תמונות ומשמעות המילים. באמצעים ויזואליים, תרגולים, כלים מקוונים לתרגול פונטי. • אוצר מילים בסביבה המיידית.	שלב 1 שלב טרום קריאה, בדיקת המוכנות האוריינית בעברית. הערכת מצב ובדיקת מוטיבציה. ללומד המתחיל אין מאגר אוצר מילים (כמו שיש לו בשפה 1), לומדים מתחילים בכיתות ג'-ח' (רובם) כבר רכשו קריאה בשפה 1, להם נציג את האותיות וצליליהן בהתאמה לצלילי האותיות שמוכרות להם כבר. לדוגמה: D-D / R-R / G-G יש צורך בהרבה תרגול אותיות וצלילים (התחלת ניקוד/קמץ-פתח/חיריק/צירה-סגול)- בשלבים

דוגמאות :

- תרגול שמות האותיות בהתאמה לאותיות מוכרות באנגלית: ג-G / ר-R / ד-D
- קריאת הברות : צרופי אותיות וצלילים: דה/ דג/ גב
- תרגול חיבורי התנועות והעיצורים, שיתחילו לשמוע את המילים כבר מהשלבים הראשונים.
- מילים קוגנטביות – נותנות משמעות להבנת הנקרא:

שם: השם הפרטי ושמות בני המשפחה

בית / משפחה: אבא / אמא /

מקומות: ג'יפ/ אוטובוס/ירושלים/ ישראל/ אטלנטה/ ניו-יורק/ וושינגטון/ שיקאגו/ בוסטון/קנדה לונדון וכדו'

אוכל: ספגטי/ פיצה/ המבורגר/ קפה / תה / שוקולד/ ברוקולי/ מנגו/ קווי/ אבוקדו/ בננה ועוד....

חופשה ושעות פנאי: פארק/ תאטרון/ קרקס/ בלון/ גיטרה/ תייר ...

בגדים: ג'קט

שימוש מיידי במילים שנלמדות ליצירת משמעות.

- אמצעים ויזואליים תומכים ברכישת הקריאה – להתאים את התמונות והסמלים לגיל הלומד....

חמרי ההוראה בהלימה ליכולת התפקודית של הלומד/ת לרכישת שפה נוספת (L2)

חמרי ההוראה להקניית מיומנות הקריאה והתחלת הבנת הנקרא (Comprehension) L2	שלב ההקנייה / יכולת תפקודית L2
• אסטרטגיות להקניית אוצר מילים/מבנה משפט חדש, • המחזה של המילה עם תנועות גוף/ידיים. • TPR (Total Physical Response). • שיום של מילה לתמונה(גם בכתיבה ובדיבור). • מצגת ויזואלית שבה המילים/מבנה תחבירי מוצגים על ידי ייצוגים ויזואליים וגרפיים. • תרגולים מקוונים.	שלב 2 זיהוי האותיות. קריאה קולית. תרגול אותיות וצלילים (בניקוד פשוט), "אימון" רצף שטף, התחלת הקניית אוצר מילים (סביבה מיידית), שימוש במילים קוגנטביות. שם פרטי. הקראת טקסטים קצרים לצורך הקשר, כתיבת המילים שישמשו בחיי היום-יום ובצורך מידי. שימוש משמעותי ללומד. מילים לקריאה בדפוס ומייד להתחיל בכתיבה הגראפית של האותיות וחיבורן למילים קצרות. פיתוח המודעות הפונולוגית שהיא פיתוח ההבחנה בצלילים של המילים. ללומד מתחיל בשפה שניה, אין מאגר מילים ולכן המודעות הפונולוגית מתפתחת לאט יותר בהתאם למה שנחשף.

חמרי ההוראה בהטיחה ליכולת התפקודית של הלומד/ת לרכישת שפה נוספת (L2)

חמרי ההוראה להקניית מיומנות הקריאה והתחלת הבנת הנקרא (Comprehension) L2	שלב ההקנייה / יכולת תפקודית L2
• טקסטים אותנטיים – מומלצים (קשה לאתר): • מודעות, מסרונים, דו-שיח • אפשר שכל לומד יכתוב ויספר את "הסיפור" שלו תוך מתן "בנק" אוצר מילים שראו/ תרגלו/ קראו...	שלב 3 קריאת מילים במשפט קצר- בהקשר (התחלת ה. הנקרא במשפט הקשרי)
• קטעי קריאה קצרים בשילוב תמיכה ויזואלית ומילים מוכרות וכן קוגנטיות בהקשר. • ההורים של הלומדים יכולים להיות שותפים מהבית לתרגול הקריאה. • תרגול הקריאה באופן מקוון יגוון את הפעילות ואף יתרום להעלאת המוטיבציה להתגבר על קשיי התחלת הקריאה.	שלב 4 מילים בהקשר ולצורך תפקוד מיידי. קטעי קריאה קצרים, דו-שיח, פרסומות קצרות בנושאי הקשר, מודעות, חשוב – כמה שיותר קטעים אותנטיים.

מירב גוטמן - לוי SJDS

נורה לעברית ומהלכת תכנית
הלימודים בעברית בבית
הספר JDS בסיאטל שמדינת
וואשינגטון. עוסקת בהוראת השפה
כ-25 שנים.

בישראל, מירב הובילה צוות מורות
לעברית והיתה רכלת אוריינות
שפתית בבית הספר "אלמיריס"
שבאסדור.

מירב מתמחה בארפיקה
ממוחשבת ומעבדת את תוכנות
הוראת השפה העברית עם
מיצאים מרהיבים ומשמעותיים
מעודדי רכישת השפה.

הוראת קריאה בכתות ג'-ח'

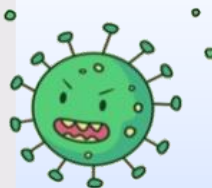
מה עושים??????

תלמידים חדשים ללא רקע
בעברית מצטרפים לבית
הספר לכיתות שלומדות
ומתפקדות בעברית כבר
מספר שנים.

בתי ספר סגורים או מספקים
מערכת לימודים מינימלית.
הורים רבים מחפשים מסגרת
חינוכית עם למידה בבית הספר
או מרחוק עם מערכת לימודים
יומית מלאה.

שילוב הדרגתי עם
התלמידים הוותיקים

אחרי רכישת הקריאה
והכתיבה – הוראת יחידות
הוראה בנושאים מהסביבה
המיידיית

תוך ביסוס אוצר מילים

התלמידים החדשים
לומדים אוצר מילים בסיסי

**מגבשים תכנית
פעולה**

המורה תיצור חומרים
בהלימה לתכנית/אפלקציה
להוראת אוצר מילים בסיסי
כשזאת לא המטרה העיקרית

התלמיד יתרגל קריאה עם
חומרים בעלי משמעות, הכי
קרובים לחומרים אותנטיים

**התלמידים החדשים
ילמדו קריאה וכתיבה
בצורה מהירה-
קריאה טכנית.**

מציאת תכנית /אפלקציה
ללימוד קריאה שהתלמיד יכול
לתפקד איתה באופן עצמאי

האות ר Resh

צליל האות ר היא כמו האות R באנגלית

האות הראשונה היא ר

1. כותבים את האות ר על הלוח.
2. צליל האות הוא כמו צליל האות R באנגלית.
3. כותבים מתחת לאות ר פתח ולידה ר עם קמץ.
4. מצביעים על שני הסימנים, קמץ ופתח, ומדגישים – שני סימנים, צליל אחד, "ah" כמו במילה אבוקדו או כמו בשם אנה.
5. מראים את האות ר ליד האות ד ומדגישים את ההבדלים.

Avocado

Anna

ר ר

ah

ah

רָעֵב - hungry ra-ev

יֵשׁ - there is yesh

אָנִי רָעֵב – מָה יֵשׁ בֵּבִית?

רן: מָה יֵשׁ בֵּבִית?

אָבא: יֵשׁ פִּיצָה בֵּבִית.

רן: מָה יֵשׁ בֵּבִית?

אָבא: יֵשׁ סָלַט בֵּבִית.

רן: מָה עוֹד יֵשׁ בֵּבִית?

אָבא: יֵשׁ חֶלֶב , מִנְגו , אָבוקָדו .

רן: יֵשׁ שוקולד בֵּבִית?

עברית במרכז
HEBREW AT THE CENTER

הקלטת קריאה עצמית ב

מי בבית?

מי בבית?
אבא בבית, חן בבית,
אמא בבית, איתי בבית.
כלב
מי עוד (od) בבית?
כלב (kelev) בבית!

Meirav Levy

Student Instructions

מי בבית?

Tap to record reading.

:Check: to save your work

Assign...

<https://wordwall.net/play/7763/442/279>

<https://wordwall.net/play/7763/442/695>

<https://wordwall.net/play/7763/442/796>

<https://wordwall.net/play/7763/442/787>

<https://wordwall.net/play/7763/442/148>

<https://wordwall.net/play/7763/442/440>

חמרי ההוראה מול יכולות הלומדים והאינטאים שלהם על בסיס ההתפתחות הקואניטיבית והספתית

- המודעות הפונולוגית מתייחסת למודעות של המילים הדבורות (איך אומרים אותן- איך נשמעות). יכולת ההבנה לחלוקה לצלילי ההברה וכדו'. זה קל לדובר ילידי ששמע את המילה, ממש לא קל למי שלומד שפה אחרת. סימני הניקוד מסייעים להגות בצליל הנכון אבל לא תמיד מסייעים לקריאה משמעותית (הקורא לא מבין את המילה).
- תרגום מילים / ביטויים: הצגת תרגום לקורא מספקת עוד דרך לתמיכה וייצוג השפה. התרגום תומך בהבנת המילה אולם יש לודא שכ 70% עד 80% מהמילים הנקראות יהיו מובנות לקורא כך שהתרגום יהיה למילים בודדות.
- בתחילת דרכם, כדאי להציע ללומדים קטעי קריאה קצרים, דו-שיח, מודעות, חשבוניות לתשלום, הזמנות לארועים, מסרונים וכדו'. המטרה לעודד את הקריאה בהבנה. לומדים בכיתות ג-והלאה מחפשים משמעות מעבר לתרגול הטכני...

תורה שהצטרפתם אלהינו למפאס היום

נשמח לכל שאלה והצעה. נתראה במפגשים הבאים.

liatk@hebrewatthecenter.org

עברית במרכז
HEBREW AT THE CENTER

F: 617.904.1621

550 Cochituate Rd.
East Wing, Fourth Floor, Suite 25
Framingham, MA 01701

info@hebrewatthecenter.org

www.hebrewatthecenter.org

P: 617.580.3565

F: 617.904.1621

© HATC INC. All Rights Reserved